

Г. Ганцяян, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДИСЦИПЛИНАРНИЙ СТАТУС ІСТОРІЇ СОВРЕМЕННОСТІ В БРИТАНИЇ В ПЕРВОЇ ПОЛОВИНІ ХХ В.

Доклад посвящен исследованию дисциплинарного статуса истории современности в Великобритании в первой половине XX века и определению объекта ее рассмотрения.

Ключевые слова: Великобритания, история современности, статус.

R. Hantsyan, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

A CURRENT HISTORY'S DISCIPLINARY STATUS IN BRITAIN IN THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY

The report is devoted to investigation of the current history's disciplinary status in Britain in the first half of the twentieth century and definition of it's object.

Key words: Great Britain, current history, status.

УДК 94(540):355"312"

І. Горобець, канд. іст. наук, доц.
Дипломатична академія при МЗС України, Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ОЗБРОЄНЬ ІНДІЇ

У статті висвітлені особливості сучасних тенденцій на ринку озброєнь Індії. У контексті індійської стратегії модернізації збройних сил показано особливості конкуренції між провідними виробниками зброї.

Ключові слова: Індія, ринок озброєнь, модернізація, стратегія.

Ринок озброєнь Індії є одним із найбільш динамічних у світі. Зазначена тенденція зберігається, незважаючи на сучасні економічні проблеми, які властиві не лише Індії, а й світу в цілому. Такий стан справу обумовлюється продовженням фінансування державними структурами Індії програм модернізації звичайних видів зброї індійської армії. Зважаючи на військово-політичну та геостратегічну ситуацію в Південній Азії та регіоні Індійського океану, Індія демонструє намір закріпити асиметричні переваги у сфері звичайних (конвенційних) видів озброєнь над Пакистаном, та намагається грати роль балансиру у військово-політичних відносинах із Китаєм.

Не менш помітною тенденцією розвитку ринку озброєнь Індії є послідовна політика Делі, спрямована на диверсифікацію джерел отримання зброї та отримання ліцензій на їхнє виробництво підприємствами індійського військово-промислового комплексу.

На початку ХХІ століття також можна спостерігати певну динаміку у ієрархії основних постачальників конвенційних видів озброєнь до Індії. Наприклад, наразі Індія є єдиною країною світу, з якою Росія має довготермінову програму військово-технічного співробітництва, розраховану на період 2011-2020 років [4]. Зокрема, впродовж 2008-2011 рр. на індійському ринку озброєнь російські виробники зайняли перше місце з обсягом продажу зброї на 8,214 млрд. дол. Формально російський військово-промисловий комплекс має ще портфель замовлень на 2012-2015 рр. в обсязі 14,341 млрд. дол. [1].

Москва давній і традиційний військово-технічний партнер Делі. Співпраця розпочалася 1964 року. Незалежна Росія лише частково зберегла ці традиції. Наприклад, в 1996 р. було підписано контракт на постачання винищувачів "Су-30". Далі Індії було надано ліцензію на їхнє виробництво. Однак, Росія втрачає домінуючі позиції на ємкому індійському ринку озброєнь. Попит на цьому ринку, звичайно, перевищує можливості сучасного російського військово-промислового комплексу. Загострюється конкуренція, коли на цей ринок виходять потужні гравці. Більшість з них були присутні на індійському ринку й раніше. Зокрема, що в 1980-ті рр. тут закріпилися Франція, Німеччина, Велика Британія. Індія виявляє цікавість у отриманні сучасних європей-

ських військових технологій. Закріпилася практика проведення тендерів на великі замовлення озброєнь.

Тридцять років тому СРСР вигравав більшість таких тендерів. Однак на межі ХХ – початку ХХІ століть російські виробники почали частіше програвати тендери. Однак Росія посідає важливе місце за стратегічних значенням зброї, яка постачається до Індії. Зокрема, це передача в лізинг атомних підводних човнів "Нерпа", яка увійшла до складу ВМС у квітні 2012 року. Постачаються в Індію вертольоти, танки Т90С, модернізуються винищувачі МіГ-29 ВПС Індії. Серйозною проблемою російсько-індійського військово-технічного співробітництва залишається відкладання виконання контракту на постачання авіаносця, термін передачі якого відкладено до кінця 2013 року [3, 6]. Реалізуються російсько-індійські спільні проекти виробництва зброї. Це виробництво ракет "Брамос" та винищувача п'ятого покоління. Однак, Росія програла США тендер на постачання транспортних літаків "С-130" та "С-17". Російський вертоліт "Мі-28" програв тендер американському гелікоптеру "Апач". Також індійці закуплять не російські, а американські гаубиці М777 [2]. Однак, найбільш чутливим ударом по російському ВПК став програш тендеру російським МіГ-35 французькому "Рафалю" [5]. Це стало ще одним свідченням незворотності курсу Індії на диференціацію кола постачальників зброї.

На друге місце на ринку озброєнь Індії в 2008-2011 рр. з обсягом 2,007 млрд. дол. вийшла Велика Британія. На третьому місці з 1,839 млрд. дол. перебував Ізраїль. У першу п'ятірку постачальників зброї до Індії в цей час вийшли США 1,144 млрд. дол., а також Італія з обсягом продаж 1,060 млрд. дол.. Загалом в цей час зброю Індії продавали 14 країн. На період 2012-2015 рр. збільшуються обсяги продажу в Індію американської зброї. В цей час США поставлять в Індію зброї на 11,174 млрд. дол. Збільшиться обсяг поставок французької зброї до 2,067 млрд. дол. У першу п'ятірку постачальників в цей час увійдуть також Велика Британія та Ізраїль [1].

Отже, з одного боку, російсько-індійське військово-технічне співробітництво вийшло за межі ліцензійного виробництва зброї й вийшло на рівень спільних технологічних розробок. Реалізується програма переходу

індійських родів військ на зброю власного виробництва, але індійський військово-промисловий комплекс досі не може повністю задовольнити потреби армії у сучасних високотехнологічних видах зброї. Не менш потужною є тенденція до диференціації джерел постачання озброєнь. Внаслідок цього додаткову динаміку індійському ринку озброєнь надає висока конкуренція на ньому, що мають враховувати українські постачальники.

Список використаних джерел

1. В Нью-Дели состоится 12-е заседание российско-индийской межправительственной комиссии во ВТС // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/mainnews/2012/1010/10061514/detail.shtml>

2. ВВС Индии получат первый транспортник в 2013 году получат авианосец // <http://www.lenta.ru/news/2011/10/11/c17/>

3. ВМС Индии в четвертом квартале 2013 года // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2012/1010/12351549/detail.shtml>

4. Индийский рынок российской оборонки // http://www.vpk.name/news36511_indiiskiy_rynok_rossiiskoi_oboronki.html

5. Индия закупит 126 французских истребителей Рафаль // <http://www.kommersant.ru/news/1862784>

6. Россия планирует передать авианосец "Викрамадитья" ВМС Индии в четвертом квартале 2013 года // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2012/1010/12351549/detail.shtml>

Надійшла до редколегії 22.01.13

И. Горобец, канд. ист. наук, доц.

Дипломатическая академия при МИД Украины, Киев

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РЫНКА ОРУЖИЯ ИНДИИ

В статье рассмотрены особенности современных тенденций на рынке вооружений Индии. В контексте индийской стратегии модернизации вооруженных сил показано особенности конкуренции между ведущими производителями вооружений.

Ключевые слова: Индия, рынок вооружений, модернизация, стратегия.

I. Gorobets, Ph.D (History), Associate Prof.

Diplomatic Academy of the Ministry of Foreign Affairs, Kyiv

CURRENT TRENDS OF INDIA'S ARMS MARKET

The article describes the features of the current trends in the arms market in India. In the context of Indian's military modernization strategy shows features of competition between the major arms manufactures.

Key words: India, weaponry market, modernization, strategy.

УДК 94(437):061.22-054.72(=161.2)"192"

О. Даниленко, д-р іст. наук
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВО-ОСВІТНІ ЦЕНТРИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ ЯК ФОРМА САМООРГАНІЗАЦІЇ ЕМІГРАЦІЇ (1920-ті РР.)

В статті подається огляд українських науково-освітніх центрів в Чехо-Словаччині в 1920-ті рр., як форма самоорганізації еміграції.

Ключові слова: Чехо-Словаччина, еміграція, науково-освітні центри, Україна.

Після Першої світової війни Чехо-Словацька республіка стала найбільшим осередком української політичної еміграції. В ЧСР зосередилась українська еліта – національно свідомі політики, дипломати, громадські діячі, офіцери, духовенство, висококваліфіковані науковці і професори вищих навчальних закладів, творча інтелігенція. Вони доклали значних зусиль у боротьбі за незалежну Україну, але зазнали поразки. На рідних землях їх чекали репресії, в'язниці, табори і, можливо, смерть. Більшість з них була переконана, що еміграція є явищем тимчасовим, вимушеним, а Україна обов'язково відродиться і здобуде омріяну століттями свободу. Але емігранти хотіли повертатись на рідні землі з якимось доробком, з здобутими на чужині знаннями, вміннями, науковими і культурними здобутками. Час свого вимушеного перебування в еміграції українці намагались використати з найбільшою користю для себе і для майбутнього України: отримати якісну освіту, перейняти здобутки розвинених європейських держав, щоб після повернення на Батьківщину використати свій досвід, знання і вміння в економіці, науці, освіті. В той же час, культурно-освітня діяльність української еміграції була важливою як форма збереження власної національної ідентичності і водночас репрезентації своєї нації перед світовою спільнотою.

Саме тому у 1920-х рр. в ЧСР з'явилося кілька потужних українських науково-освітніх установ: у 1921 р. з Відня до Праги було перенесено Український вільний університет, у 1922 р. відкрито Українську господарську академію в Подєбрадах, у 1923 р. – Український вищий

педагогічний інститут ім. М. Драгоманова в Празі, у 1925 р. – Український інститут громадознавства (Соціологічний інститут) у Празі, у 1927 р. – Український робітничий університет та ін. В Чехословаччині діяла низка товариств та об'єднань культурно-мистецького спрямування: Школа українського танку, Українська театральна студія, Драматична студія, Союз українських письменників та журналістів на чужині тощо. Крім цього, активно працювали: Музей визвольної боротьби України, Український історичний кабінет, Український національний музей-архів, Українське військово-історичне товариство та ін.

З Чехо-Словаччиною пов'язані біографії таких видатних українських вчених, як Д. Антонович, І. Горбачевський, Д. Дорошенко, С. Русова, В. Щербаківський; політичних діячів Н. Григорієв, Д. Донцов, М. Шаповал; письменників, поетів та митців В. Авраменко, Є. Маланюк, О. Олесь, У. Самчук, О. Теліга та багатьох інших. Саме вони значною мірою зберегли українську самобутність, культуру, традиції, незважаючи на складні умови перебування в еміграції, іноді знаходячись навіть на межі виживання.

Створення науково-освітніх центрів в Чехо-Словацькій Республіці було б неможливим без існування Українського громадського комітету (УГК), заснованого в середині 1921 р. Діяльність УГК, на чолі якого стояли активні політичні та громадські діячі, відомі вчені-соціологи М. Шаповал та Н. Григорієв, розгорнулася не тільки в межах ЧСР, а й поширилась далеко за межі цієї держави. Ця організація була офіційно визнана че-